

**ΟΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΓΕΝΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΣΟΧΗΣ-ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΔΕΠ-Υ)
THE KNOWLEDGE OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS OF GENERAL EDUCATION
ABOUT ATTENTION DEFICIT HYPERACTIVITY DISORDER (ADHD)**

της
Βλάχου Ειρήνης

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ-Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1^{ος} Επιβλέπων: Ρίζος Σπυρίδων, Συνεργάτης Ερευνητής Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. “ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ”

2^{ος} Επιβλέπων: Κορρέ Ειρήνη, Επίκουρη Καθηγήτρια Τ.Ε.Φ. Δ.Π.Θ

3^{ος} Επιβλέπων: Λολίτσας Κωνσταντίνος, Συνεργάτης Ερευνητής Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.
“ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ”

Αθήνα 2018

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια ερευνητική μελέτη, η οποία διεξήχθη στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε και Ειδική Αγωγή-Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης» και σκοπό έχει να εξετάσει το επίπεδο γνώσεων των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σχετικά με τη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ). Η ΔΕΠ-Υ είναι μια διαταραχή, η οποία εμφανίζεται κατά την παιδική ηλικία και περιγράφει τα παιδιά, τα οποία εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες διατήρησης προσοχής και αυτοελέγχου και παρουσιάζουν στοιχεία υπερκινητικότητας και παρορμητικότητας. Τα τρία βασικά χαρακτηριστικά των ατόμων με ΔΕΠ-Υ είναι η υπερδραστηριότητα, η απροσεξία και η παρορμητικότητα και η εκδήλωσή τους δεν βρίσκεται σε αναλογία με την ηλικία των ατόμων αυτών. Λόγω της τεράστιας επιρροής που έχει ο εκπαιδευτικός και το έργο του, επάνω στα παιδιά αυτά, έχουν διεξαχθεί αρκετές μελέτες σε παγκόσμιο επίπεδο και λιγότερες σε εθνικό, οι οποίες διερευνούν το επίπεδο γνώσεων των δασκάλων σχετικά με τη ΔΕΠ-Υ. Το βασικότερο εύρημα της παρούσας έρευνας είναι ότι οι γνώσεις των δασκάλων, οι οποίοι συμμετείχαν στην έρευνα ήταν ελλιπείς και σε αρκετά σημεία λανθασμένες, τόσο όσον αφορά στα γενικά χαρακτηριστικά της ΔΕΠ-Υ, όσο και αναφορικά με τα συμπτώματα και την αντιμετώπιση της διαταραχής. Μέσω της έρευνας αυτής διαφαίνεται η ανάγκη συνεχούς επιμόρφωσης και εμπλουτισμού των γνώσεων των δασκάλων, οι οποίοι εργάζονται στη γενική αγωγή της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

ABSTRACT

The present paper is a research study carried out under the Postgraduate Program of Studies entitled "Specialization in ICT and Special Education - Psycho-pedagogy of Integration" and aims at examining the level of knowledge of primary education teachers on Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD). ADHD is a disorder that occurs during childhood and describes children who have considerable difficulties in maintaining their attention and self-control and presenting elements of hyperactivity and impulsivity. The three basic characteristics of ADHD are hyperactivity, carelessness and impulsiveness. Due to the tremendous teacher's influence on children, several studies have been conducted at a global level and fewer at a national level, which are exploring the level of teacher's knowledge about ADHD. The main finding of the present study is that the knowledge of the teachers who participated in the research was incomplete and in many places erroneous, both in terms of the general characteristics of ADHD and in the symptoms and treatment of the disorder. This research reveals the need for continuous training and enrichment of the knowledge of primary teachers working in general education.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αναγνωστόπουλος, Δ. & Ρότσικα, Β. (2006). Γενική Ψυχοπαθολογία και συναφείς διαταραχές της παιδικής ηλικίας. Στο Κ. Σολδάτος, & Λ. Λύκουρας, *Σύγγραμμα Ψυχιατρικής*, (σελ.526-530). Αθήνα: Βήτα Ιατρικές εκδόσεις.

Αντωνίου, Α. (2018). *Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής- Υπερκινητικότητα στους μαθητές. Αιτιολογικοί Παράγοντες και Θεραπευτικές Παρεμβάσεις*. Ανακτήθηκε Μάρτιος 24, 2019, από: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/view/408>

AACAP (1997). Practice parameters for the treatment of children adolescents and adults with attention- deficit/ hyperactivity disorder. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 36, 85-121.

Abikoff, H., Hechtman, L., Klein, R.G., Weis, G., Fleiss, K., Etcovich, J., Cousins, L., Greenfield, B., Martin, D. & Pollack, S. (2004). Symptomatic Improvement in Children With ADHD Treated With Long-Term Methylphenidate and Multimodal Psychosocial Treatment. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 43, 802-811.

ADHD Hellas, (χ. η.). DSM-V: *Νέα Διαγνωστικά Κριτήρια για τη ΔΕΠ-Υ*. Ανακτήθηκε Μάρτιος 15, 2019, από: <http://www.adhdhellas.org>

ADHD Hellas, (χ. η.). *Διάγνωση*. Ανακτήθηκε Μάρτιος 15, 2019, από: <http://www.adhdhellas.org>

American Academy of Pediatrics. (2000). Clinical practice guideline: Diagnosis and evaluation of the child with attention deficit/ hyperactivity disorder. *Pediatrics*, 105, 1058-1070.

American Psychiatric Association (1980). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Third Edition (DSM-III)*. Washington D. C. Retrieved March 21, 2019, from <http://displus.sk/DSM/subory/dsm3.pdf>

American Psychiatric Association (1994). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, (4th ed., DSM-IV). Washington DC: American Psychiatric Press.

American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, (4th ed., TR.). Washington. DC.: Author.

American Psychiatric Association (2013). *Mental Disorders (DSM-5)*. Washington: American Psychiatric Pub.

American Psychiatric Association. (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (4th ed.)*. Washington, DC.: Author.

Anderson, C.A., Hinshaw, S.P. & Simmel, C. (1994). Mother-child interactions in ADHD and comparison boys: Relationships with overt and covert externalizing behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 22, 246-265.

Atkinson, I.M., Robinson, J.A. & Shute, R. H. (1997). Between a rock and a hard place: An Australian perspective on education of children with ADHD. *Educational and Child Psychology*, 14, 21-30.

Barkley, R. A. (1990c). *Attention Deficit Hyperactivity Disorder: A Handbook for Diagnosis and Treatment*. New York: Guilford Press.

Barkley, R.A. (2002). International consensus statement on ADHD, January 2002, signed by over 70 leading scientists. *Clinical Child Family Psychology Review*, 5, 89-111.

Barkley, R. A. (2006). *Attention Deficit Hyperactivity Disorder: A Handbook for Diagnosis and Treatment* (3rd ed.). New York: Guilford Press.

Barkley, R.A. (1990). *Attention Deficit Hyperactivity Disorder: A handbook of Diagnosis and Treatment*. New York: Guilford Press.

Barkley, R.A. (1998). *Attention Deficit Hyperactivity Disorder: A handbook of Diagnosis and Treatment* (2th ed). New York: Guilford Press.

Bateman, B., Warner, J.O, Hutchinson, E., Dean, T., Rowlandson, P., Gant, C., Grundy, J., Fitzgerald, C. & Stevenson, J. (2004). The effects of a double blind placebo controlled, artificial food colourings and benzoate preservative challenge on hyperactivity in a general population sample of preschool children. *Archives of Diseases in Childhood*, 89, 506-511.

Beckle, B. (2004). Knowledge and attitudes about Attention-Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD): A comparison between practicing teachers and undergraduate education students. *Journal of Attention Disorders*, 7(3), 151-161.

Biederman, J., Baldessarini, R.J., Wright, V., et al. (1993a). A double-blind placebo controlled study of desipramine in the treatment of ADD: III. Lack of impact of comorbidity and family history factors on clinical response. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 32(1), 199-204.

Biederman, J., Faraone, S.V., Milberger, S., et al. (1996). A prospective 4-year follow-up study of attention-deficit hyperactivity and related disorders. *Archives of General Psychiatry*, 53(5), 437-446.

Biederman, J., Milberger, S., Faraone, S.V., et al. (1995a). Family environment risk factors for attention deficit hyperactivity disorder: a test of Rutter's indicators of adversity. *Archives of General Psychiatry*, 52(6), 464-70.

Biederman, J., Newcorn, J., & Sprich, S. (1991). Comorbidity of attention deficit hyperactivity disorder with conduct, depressive, anxiety, and other disorders. *American Journal of Psychiatry*, 148(5), 564-577.

Bird, H.R., Gould, M.S., & Staghezza-Jaramillo, B.M. (1993). Patterns of diagnostic comorbidity in a community sample of children aged 9 through 16 years. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 32(2), 361-368.

Bird, H.R., Gould, M.S., & Staghezza-Jaramillo, B.M. (1994). The comorbidity of ADHD in a community sample of children aged 6 through 16 years. *Journal of Child and Family Studies*, 3(4), 365-378.

Bor, W., Sanders, M.R. & Markie-Dadds, C. (2002). The effects of the triple P-Positive Parenting Program on preschool children with co-occurring disruptive behavior and perceptive difficulties. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41, 319-332.

Bradley C. (1937), The behavior of children receiving Benzedrine. *Am J Psychiatry*, 94, 577-585.

Brown, T. (2005). *Attention Deficit Disorder: The Unfocused Mind in Children and Adults*. New Haven, CT: Yale University Press.

Brown, T.E (2005). *Attention Deficit Disorder: The Unfocused Mind in Children and Adults*. Boston: Yale University Press.

Burns, G.L., & Walsh, J.A. (2002). The influence of ADHD-hyperactivity/ impulsivity symptoms on the development of oppositional defiant disorder symptoms in a 2-year longitudinal study. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 30(3), 245–256.

Busch, B., Biederman, J., Cohen, L.G., et al. (2002). Correlates of ADHD among children in pediatric and psychiatric clinics. *Psychiatric Services*, 53(9), 1103–1111.

Γιαννοπούλου, Γ.Ι. (2008). *Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής-υπερκινητικότητας: χαρακτηριστικά και παρεμβάσεις σε φαρμακευτικό, ψυχοκοινωνικό και σχολικό επίπεδο*. Στο Η. Κουρκούτας, & J-P Chartier (Επιμ.), *Παιδιά και Έφηβοι με ψυχοκοινωνικές και μαθησιακές διαταραχές*. Αθήνα: Τόπος.

Cantwell, D.P. (1996). Attention deficit disorder: A review of the past 10 years. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35(8), 978-987.

Cantwell, D. P. (1996). Attention deficit disorder: A review of the past 10 years. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35, 978- 987.

Carlson, C.L., Tamm, L., & Gaub, M. (1997). Gender differences in children with ADHD, ODD, and co-occurring ADHD/ODD identified in a school population. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 36(12), 1706-1714.

Chronis, A.M., Chacko, A., Fabiano, A.G., Wymbs, B.T & Pelhan, W.E. (2004).

Enhancements to the Behavioral Parent Training. Paradigm for families of children with ADHD: Review and Future Directions. Clinical Child and Family Psychology Review, 7, 1-27.

Cobham, V.E., Dadds, M.R., & Spence, S.H. (1998). The role of parental anxiety in the treatment of childhood anxiety. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 66*(6), 893-905.

Cognifit, (χ. η). Διαδικτυακή Μπαταρία Νευροψυχολογικής Αξιολόγησης. Εργαλείο για τη διάγνωση του συνδρόμου Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας (CAB-ADHD). Ανακτήθηκε Απριλίου 4, 2019, από: <https://www.cognifit.com/el/cognitive-assessment/adhd-test>

Cohen, D. J., & Leckman, J. F. (1989). Commentary. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 28*(4), 580-582.

Comings, D.E., & Comings, B.G. (1988). Tourette's syndrome and attention deficit disorder. In D.J. Cohen, R.D. Bruun, & J.F. Leckman (Eds.), *Tourette's syndrome and tic disorders : Clinical understanding and treatment* (pp. 119-136). New York: Wiley.

Corbula, N. (1999). *Το Υπερκινητικό Παιδί και τα Προβλήματα του, Γνωσιακή Συμπεριφοριστική Προσέγγιση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Δημάκος, Ι. (2007). Τι γνωρίζουν και τι νομίζουν ότι γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί για τη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ). *Επιστημονική Επετηρίδα Αρέθας, 4*, 151-161.

Δημητρίου, Μ. (2001). *Τεστ πρώιμης ανίχνευσης της διαταραχής της ελλειμματικής προσοχής-υπερκινητικότητας παιδιών 4-6 ετών (ΤΕΠ-Υ 4-6)*. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή. Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Προσχολικής Αγωγής .

Douglas, V.I. (1972). Stop, look and listen: The problem of sustained attention and impulse control in hyperactive and normal children. *Canadian Journal of Behavioural Science, 4*, 259-282.

DuPaul, G.J., Barkley, R.A., & McMurray, M.B. (1991). Therapeutic effects of medication on ADHD: Implications for school psychologists. *School Psychology Review, 20*, 203-219.

DuPaul, G.J., Power, T.J., Anastopoulos, A.D & Reid, R. (1998). *ADHD Rating Scale-IV: Checklists, norms and clinical interpretations*. New York: Guilford Press.

Eiraldi, R., Power, T., & Maguth, C. (1997). Patterns of comorbidity associated with subtypes of ADHD among 6-12 year-old-children. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 36*(4), 503-514.

Epstein, J.N., Goldberg, N.A., Conners, C.K., et al. (1997). The effects of anxiety on continuous performance test functioning in an ADHD clinic sample. *Journal of Attention Disorders, 2*(1), 45-52.

Faraone, S.V., Biederman, J., & Friedman, D. (2000). Validity of DSM-IV. Subtypes of attention- deficit/ hyperactivity disorder: *A family study perspective. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 39*, 300-307.

Friman, P.C., & Lucas, C.P. (1996). Social phobia obscured by disruptive behaviour disorder: A case study. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 1(3), 399-407.

Goldstein, S., & Goldstein, M. (1998). *Managing Attention Deficit Hyperactivity Disorder in Children* (2nd ed.). John Wiley & Sons, Inc.

Jensen, J.B., Burke, N., & Garfinkel, B.D. (1988). Depression and symptoms of attention deficit disorder with hyperactivity. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 27(6), 742-747.

Jensen, P.S., Shervette, R.E., Xenakis, S.N., et al. (1993). Anxiety and depressive disorders in attention deficit disorder with hyperactivity: New findings. *American Journal of Psychiatry*, 150(8), 1203-1209.

Jerome, L., Gordon, M., & Hustler, P. (1994). A comparison of American and Canadian teachers' knowledge and attitudes towards Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD). *Canadian Journal of Psychiatry*, 39, 563-567.

Κάκουρος, Ε & Μανιαδάκη, Κ. (2006). *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων-Αναπτυξιακή προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Κάκουρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2000). *Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κάκουρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2012). *Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα: Θεωρητικές προσεγγίσεις και θεραπευτική αντιμετώπιση*. Αθήνα: Gutenberg.

Κάκουρος, Ε., Παπαηλιού, Χ., & Μπαδικιάν, Μ. (2006). Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη φύση και την αντιμετώπιση της Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ). *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 41, 117-130.

Κάκουρος, Ν. & Μανιαδάκη, Ε. (2003). *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Καλαντζή-Αζίζι, Α. & Ζαφειροπούλου, Μ. (Επιμ.) (2004). *Προσαρμογή στο σχολείο-Πρόληψη και αντιμετώπιση δυσκολιών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Καραμπατζάκη, Ζ. (2002). *Πρώιμη ανίχνευση και αναγνώριση της αναπτυξιακής διαταραχής του ψυχοκινητικού συντονισμού σε παιδιά ηλικίας 4-8 ετών*. (Διδακτορική διατριβή). Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Σχολή Επιστημών της Αγωγής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών.

Καραγρηγορίου, Ε. (2003). *Γνώσεις, στάσεις και αντιλήψεις των νηπιαγωγών για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ)*. Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Κρήτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης.

Κουκούλη, Α. (2014). *Οι Γνώσεις των εκπαιδευτικών για τη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα*. Αδημοσίευτη πτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Αιγαίου: Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού.

Kadesjo, C., Kadesjo, B., Hagglof, B., et al. (2001). ADHD in Swedish 3- to 7-year-old children. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 40(9), 1021–1028.

Kessler, R.C., Adler, L., Barkley, R., et al. (2006). The prevalence and correlates of adult ADHD in the United States: results from the National Comorbidity Survey Replication. *American Journal of Psychiatry*, 163(4), 716–723.

Kos, J. M., Richdale, A. L., & Jackson, M. S. (2004). Knowledge about attention deficit/hyperactivity disorder: A comparison of in-service and pre-service teachers. *Psychology in the Schools*, 41(5), 517-526.

Krause, N. (1995). Assessing stress-buffering effects: A cautionary note. *Psychology and Aging*, 10(4), 518-526.

Λαμπροπούλου, Α. (2010). *Διερεύνηση της εφαρμογής ειδικού εκπαιδευτικού προγράμματος σε μαθητές με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής- υπερκινητικότητα και Μαθησιακές Δυσκολίες*. Αδημοσίευτη Διδακτορική διατριβή . Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Linnet, J., Mouridsen, K., Peterson, E., Moller, A., Doudet, D.J., and Gjedde, A. (2012). Striatal dopamine release codes uncertainty in pathological gambling. *Psychiatry Res.* 204, 55–60. doi: 10.1016/j.psychres.2012.04.012

Loeber, R., Green, S.M., Keenan, K., et al. (1995). Which boys will fare worse? Early predictors of the onset of conduct disorder in a six-year longitudinal study. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34(4), 499–509.

Lopez, F.A. (2006). ADHD: New pharmacological treatments on the horizon. *Developmental and Behavioral Pediatrics*, 27, 410-416.

Μαριακάκη Α. & Ορφανίδου Μ. (2009). *Πώς μαθαίνουν τα παιδιά-σβούρες! Παιδί και Νέοι Γονείς*, 126, 174-176.

Ohan, J. L., Cormier, N., Hepp, S. L., Visser, T. A., & Strain, M.C. (2008). Does knowledge about Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder impact teachers' reported behaviors and perceptions? *School Psychology Quarterly*, 23(3), 436- 449.

Παρασκευόπουλος, Ι. (1993). *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Pauls, D.L. (1991). Genetic factors in the expression of attention deficit hyperactivity disorder. *Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology*, 1(5), 315-317.

Ρούσσου, Α. (1988). Η διαταραχή της ελλειμματικής προσοχής. Στο Γ, Τσιάντης, Σ. Μανωλόπουλος., (επιμ.). Σύγχρονα Θέματα Παιδοψυχιατρικής, Δεύτερος Τόμος. Πρώτο μέρος, (σελ. 54). Αθήνα: Καστανιώτης.

Reid, R., Vasa, S.F., Maag, J.W. & Wright, R. (1994). An analysis of teachers perceptions of attention deficit- hyperactivity disorder. *The Journal of Research and Development in Education*, 27(3), 195-202.

Σιαπάτη-Τελιούση, Σ. (2007). Σχολική κοινωνική και συναισθηματική λειτουργικότητα παιδιών σχολικής ηλικίας με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής – υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ) και κατάθλιψη. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία.

Sadock, J.B. & Sadock, A.V. (2009). *Επίτομη Ψυχιατρική Παιδιών και Εφήβων*. Αθήνα: Ιατρικές εκδόσεις Λίτσας.

Samaras, P. & Pavlidis, G.T. (2004) “Can Ophthalmokinesis (Pavlidis Test) Objectively Prognose – Diagnose Preschoolers at High-Risk for ADHD?”. *Paper presented at the 5th World Congress on Dyslexia*, Thessaloniki, Greece, pp 23-27.

Sandberg, S., Day, R. & Trott, G.E. (1996). Clinical Aspects. In S. SANDBERG (ed.). *Hyperactivity disorders of childhood*, (pp. 69-110). Cambridge: Cambridge University Press.

Schachar, R.J., Chen, S., Logan, G.D., et al. (2004). Evidence for a performance monitoring deficit in attention deficit hyperactivity disorder. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(3), 285–293.

Schnoll, R., Burshteyn, D & Cea-Aravena, J. (2003). Nutrition in the treatment of attention deficit hyperactivity disorder. A neglected but important aspect. *Applied Psychophysiology and Biofeedback*, 28(1), 63-75.

Sciutto, M.J., Nolfi, C.J., & Bluhm, C.A., (2004). Effects of child gender and symptom type on elementary school teachers’ referrals for ADHD. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 12, 247 -253.

Sciutto, M.J., Terjesen, M.D, & Bender Frank, A.S (2000). Teachers’ knowledge and misperceptions of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder. *Psychology in the Schools*, 37(2), 115-122.

Shapiro, A., Shapiro, E., Young, J.G., et al. (1988). *Gilles de la Tourette Syndrome*. New York: Raven Press.

Sondeijker, F.E.P.L., Ferdinand, R.F., Oldehinkel, A.J., et al. (2005). Classes of adolescents with disruptive behaviors in a general population sample. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 40(11), 931–938.

Spencer, T., Biederman, J., Coffey, B., et al. (2001). Tourette disorder and ADHD. *Advances in Neurology*, 85, 57–77.

Stanton, R.D., & Brumback, R.A. (1981). Non-specificity of motor hyperactivity as a diagnostic criterion. *Perceptual and Motor Skills*, 52(1), 323-332.

Steinhausen, H.CHR. (1992). Υπερκινητικές διαταραχές. Στο *Πεπραγμένα συμποσίου: Παιδιά με υπερκινητικό σύνδρομο και διαταραχές διαγωγής. Πρόκληση για τους ειδικούς και το σχολείο*. Αθήνα: Παιδοψυχιατρική εταιρεία Ελλάδας.

Still, G.F. (1902). *Some abnormal psychical conditions in children*. *Lancet*, 1, 1008-1012, 1077-1082, 1163-1168.

Sukhodolsky, D., Scahill, L., Zhang, H., et al. (2003). Disruptive behavior in children with Tourette's Syndrome: Association of ADHD comorbidity, tic severity, and functional impairment. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 42(1), 98–105.

Swanson, J.M., Kraemer, H.C., Hinsaw, S.P., Arnold, L.E., Conners, G.K., Abikoff, H.B., et al. (2001). Clinical relevance of the primary findings of the M.T.A: Success rates based on severity of ADHD and ODD symptoms at the end treatment. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 40, 168-179.

Szatmari, P., Offord, D.R., & Boyle, M.H. (1989a). Ontario Child Health Study: Prevalence of attention deficit disorder with hyperactivity. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 30(2), 219–230.

Tannock, R., Ickowicz, A., & Schachar, R. (1995). Differential effects of methylphenidate on working memory in ADHD children with and without comorbid anxiety. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34(7), 886-896.

Taylor, E.A., Sandberg, S., Thorley, G., et al. (1991). The epidemiology of childhood hyperactivity. *Maudsley Monographs*, Vol. 33. Oxford: Oxford University Press.

Thapar, A., Harrington, R., & McGuffin, P. (2001). Examining the comorbidity of ADHD-related behaviours and conduct problems using a twin study design. *British Journal of Psychiatry*, 179(3), 224–229.

Thapar, A., Rice, F., Hay, D., Boivin, J., Langley, K., Van den Bree, M., Harold, G. (2009). *Prenatal smoking might not cause attention-deficity/hyperactivity disorder: Evidence from a novel design*. *Biological Psychiatry*, 66, 722–727.

Tredgold, A.F (1927). Mental Defectiveness. *Mental Welfare*, 9 (2), 36-43. Retrieved March 21, 2019, from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5106936/>.

Vereb, R.L., & DiPerna, J.C. (2004). Teachers' Knowledge of ADHD, Treatments for ADHD and Treatment Acceptability: An Initial Investigation. *School Psychology Review*, 33(3), 421-428.

Voeller, K.K.S. (2004). Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD). *Journal of Child Neurology*, 19, 798-814.

Waldman, I. D., Rhee, S. H., Levy, F., et al. (2001). Causes of the overlap among symptoms of ADHD, Oppositional Defiant Disorder, and Conduct Disorder. In F. Levy & D. A. Hay (Eds.), *Attention, genes, and ADHD* (pp. 115–138). East Sussex, UK: Brunner-Routledge.

Wenar, C. & Kerig, K.P. (2000). *Εξελικτική Ψυχοπαθολογία-Από τη Βρεφική Ηλικία στην Εφηβεία* (Δ. Μαρκούλης & Γεωργάκα, Μτφρ.-επιμ.). Αθήνα: Gutenberg.

Wender, P.H., Reimherr, F.W., & Wood, D.R. (1981). Attention deficit disorder (minimal brain dysfunction) in adults. *Archives of General Psychiatry*, 38(4), 449-456.

West, J., Taylor, M., Houghton, S., & Hudyma, S. (2005). A comparison of teachers' and parents' knowledge and beliefs about Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD). *School International Psychology*, 26(2), 192-208.

Χατζηαγοράκης, Δ. (2015). *Γνώσεις Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για τη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας στο Δημοτικό Σχολείο*. Αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού Σερρών, ΠΜΣ «Κινησιολογία».